

Activiteitenverslag

2019

INLEIDING

Dit verslag van het werkjaar 2019 bestaat uit twee delen: het eerste deel beschrijft de werkzaamheden van de Interministeriële Commissie voor Humanitair Recht (hierna: de 'Commissie' of de 'ICHR') tijdens het werkjaar; in het tweede deel wordt vooruitgekeken naar toekomstige activiteiten.

I. DE ACTIVITEITEN VAN DE COMMISSIE

1. Algemeen

De ICHR werd in 1987 opgericht en werkt onder de voogdij van de minister van Buitenlandse Zaken, die het grootste deel van de werkingsmiddelen van de Commissie ter beschikking stelt.

De Commissie heeft als belangrijkste opdracht na te gaan welke nationale maatregelen vereist zijn voor de tenuitvoerlegging van het internationaal humanitair recht, met name de Verdragen van Genève van 1949 en de Aanvullende Protocolen (aangenomen in 1977) inzake de bescherming van slachtoffers van gewapende conflicten.

Bovendien is de Commissie een permanent adviesorgaan van de regering op het gebied van de toepassing en de ontwikkeling van het internationaal humanitair recht.

De Commissie fungeert ook als nationaal adviescomité voor de bescherming van culturele goederen, in de zin van Resolutie II van de Intergouvernementele Conferentie inzake de bescherming van culturele goederen in geval van een gewapend conflict, die op 14 mei 1954 in Den Haag werd aangenomen. Die opdracht werd officieel bevestigd bij koninklijk besluit van 22 juni 2016 tot wijziging van het koninklijk besluit van 6 december 2000 tot herinrichting van de Interdepartementale Commissie voor humanitair recht (*Belgisch Staatsblad*, 19 augustus 2016).

De Commissie bestaat momenteel uit vertegenwoordigers van de eerste minister en de ministers van Buitenlandse Zaken, Defensie, Justitie, Binnenlandse Zaken, Volksgezondheid en Ontwikkelingssamenwerking. De Gewesten en Gemeenschappen zijn op permanente basis uitgenodigd om deel te nemen aan de werkzaamheden. Ingevolge het koninklijk besluit van

22 juni 2016 werd ook de Staatssecretaris voor Asiel en Migratie gevraagd een vertegenwoordiger in de Commissie aan te stellen. Sindsdien neemt ook het federaal parket, voor advies, deel aan de werkzaamheden van de Commissie.

Aan de vergaderingen van de Commissie nemen ook vertegenwoordigers deel van het Belgische Rode Kruis (Rode Kruis-Vlaanderen en Croix-Rouge de Belgique-Communauté francophone).

Traditiegetrouw is het een hoge magistraat, aangewezen door de minister van Buitenlandse Zaken op voorstel van de minister van Justitie, die het voorzitterschap van de ICHR waarneemt. Mevrouw Lieve Pellens, federaal magistrate, neemt sinds 7 september 2016 het voorzitterschap van de Commissie waar.

Sinds haar hervorming in december 2000 en overeenkomstig het “huishoudelijk reglement” van 6 november 2001, functioneert de Commissie hoofdzakelijk via de werkgroepen, die vraagstukken en problemen inzake de toepassing van het humanitair recht in kaart brengen en bestuderen en vervolgens voorstellen formuleren die ter goedkeuring worden voorgelegd aan de plenaire vergadering van de ICHR.

Sinds maart 2014 nemen de ambtenaren van de Directie Internationaal Publiek Recht (J3) van de FOD Buitenlandse Zaken het secretariaat waar en vervult de heer Alexis Goldman de functie van secretaris.

Tijdens het werkjaar waarop dit verslag betrekking heeft, heeft de Commissie vier gewone plenaire vergaderingen gehouden¹. De vergaderingen vonden plaats bij de Federale Overheidsdienst (FOD) Buitenlandse Zaken in Brussel.

Van elke plenaire vergadering wordt een verslag opgemaakt dat alle leden van de Commissie krijgen toegestuurd (gewone leden, plaatsvervangers, deskundigen, ...). Voor de betrokken verslagperiode betreft het de verslagen 70 tot 73. De werkgroepen brengen op de plenaire vergaderingen verslag uit over hun werkzaamheden en stellen eveneens een verslag op van hun vergaderingen.

Sinds de bekendmaking van het koninklijk besluit van 22 juni 2016 worden de jaarverslagen van de Commissie openbaar gemaakt² en toegezonden aan de ministers die in de Commissie vertegenwoordigd zijn, alsook aan het federale parlement en aan de parlementen van de Gemeenschappen en de Gewesten.

---

¹ Op 27 maart 2019, 12 juni 2019 en 18 september 2019. Aangezien de 33e Internationale Conferentie van het Rode Kruis en de Rode Halve Maan van 9 tot 12 december 2019 plaatsvond, werd de vierde plenaire vergadering van 2019 op 15 januari 2020 gehouden.

² Ze worden ook gepubliceerd op de website van de ICHR : <https://cidh.be/nl/de-activiteitenverslagen>.

2. *Activiteiten van de werkgroepen*

2.1. Werkgroep 'Wetgeving'

De werkgroep 'Wetgeving' is belast met de voorbereiding van ontwerpen van voorontwerpen van wet, van koninklijke besluiten of van omzendbrieven betreffende dossiers die de Commissie hetzij op vraag van de Regering, hetzij op eigen initiatief behandelt in het kader van haar functie van adviesorgaan van de Regering inzake internationaal humanitair recht.

2.1.1. **Ontwerpen van voorontwerp van wet die in de werkgroep 'Wetgeving' zijn opgesteld en door de Commissie in 2019 zijn goedgekeurd**

Gedurende de door dit verslag gedekte periode is de werkgroep die onder het voorzitterschap van de vertegenwoordiger van de minister van Justitie bij de Commissie staat, niet samengekomen. Er werd dus geen enkel ontwerp ter goedkeuring aan de Commissie in de plenaire vergadering voorgelegd.

2.1.2. **Opvolging van de wetgevingswerkzaamheden van de Commissie**

a. Op 11 januari 2019 heeft de Regering bij de Kamer, op basis van de door de Commissie opgestelde tekst, een wetsontwerp ingediend houdende instemming met **het amendement op artikel 124 van het Statuut van Rome van het Internationaal Strafhof**, aangenomen te Den Haag op 26 november 2015 op de elfde plenaire vergadering van de Vergadering van Staten die partij zijn bij het Statuut van Rome.

Na goedkeuring door het Parlement werd de wet op 19 maart 2019 afgekondigd en op 14 juni 2019 in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd. Het amendement werd op 16 mei 2019 bekrachtigd.

b. Op 6 februari 2019 heeft een groep parlementsleden bij de Kamer een wetsvoorstel houdende **diverse bepalingen in strafzaken** en inzake erediens³ ingediend.

Drie hoofdstukken van dit wetsontwerp zijn gebaseerd op voorontwerpen die door de Commissie zijn opgesteld:

- Hoofdstuk 4, artikelen 70 en 71 betreffende oorlogsmisdaden tot wijziging van artikelen 136^{quater} en 136^{quinquies} van het Strafwetboek om dit wetboek in overeenstemming te brengen met artikel 8 van het Statuut van Rome inzake het

---

³ Doc 54 3515/001.

Internationale Strafregister, zoals op 14 december 2017 werd gewijzigd door de Vergadering van Staten die partij zijn bij het Statuut van Rome⁴.

- Hoofdstuk 13 houdende wijziging van de wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden teneinde uitvoering te geven aan het Aanvullende Protocol van 28 januari 2003 bij het Europees Verdrag van 23 november 2001 inzake cybercriminaliteit, betreffende de bestraffing van racistische en xenofobe feiten gepleegd met behulp van informaticasystemen, en het kaderbesluit van de Raad van de Europese Unie van 28 november 2008 betreffende de bestrijding van bepaalde vormen en uitingen van racisme en vreemdelingenhaat door middel van het strafrecht, en om op die manier de bestaande wetgeving ter bestrijding van de ontkenning van de holocaust te versterken.
- Hoofdstuk 20 houdende wijzigingen van de wet van 29 maart 2004 betreffende de samenwerking met het Internationaal Strafhof en de internationale straftribunalen, met het oog op invoeging van een nieuwe Titel *VIquater* betreffende het internationaal, onpartijdig en onafhankelijk Mechanisme belast met het ondersteunen van de onderzoeken naar de meest ernstige schendingen van internationaal recht die zijn gepleegd in de Arabische Republiek Syrië sinds maart 2011 en het helpen bij de berechting van de personen die hiervoor verantwoordelijk zijn, en van een nieuwe Titel *VIquinquies* betreffende de door de Verenigde Naties opgerichte Onderzoeksteams.

Na goedkeuring door het Parlement werd de wet op 5 mei 2019 afgekondigd en op 24 mei 2019 in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd⁵.

2.2. Werkgroep 'Communicatie'

De werkgroep 'Communicatie' wordt voorgezeten door de vertegenwoordigster van de eerste minister en heeft als taak de ICHR een grotere zichtbaarheid te geven. Deze werkgroep is in 2019 vier keer samengekomen, hoofdzakelijk om de opvolging van de conferentie van 25 april 2019 over oorlog in de steden te organiseren en te garanderen en, in ruimere zin, om zich te buigen over de zichtbaarheid en de communicatie van de Commissie.

---

⁴ Bij de amendementen 4, 5 en 6, die op 14 december 2017 door de Vergadering van Staten die partij zijn bij het Statuut van Rome zijn aangenomen werd artikel 8 van het Statuut van Rome vervolledigd om het Internationaal Strafhof de bevoegdheid te verlenen oorlogsmisdrijven te vervolgen waarbij gebruik wordt gemaakt van wapens die gebruik maken van microbiologische of andere biologische agentia, of toxines, van wapens die verwondingen veroorzaken door fragmenten die in het menselijk lichaam niet met röntgenstralen kunnen worden gedetecteerd en van blindmakende laserwapens, zowel binnen het kader van een internationaal conflict als van een niet-internationaal gewapend conflict.

⁵ Zie hoofdstukken 4 (artikelen 72 en 73), 12 en 18 van 5 mei 2019 houdende diverse bepalingen in strafzaken en inzake eredienszaken, en tot wijziging van de wet van 28 mei 2002 betreffende de euthanasie en van het Sociaal Strafwetboek.

2.2.1. Organisatie van evenementen

Ondanks het ontbreken van een relevant budget heeft de ICHR opnieuw beslist om een internationaal evenement te organiseren, met de steun van de departementen die deel uitmaken van de ICHR, maar ook van externe instellingen.

Naar het voorbeeld van wat in 2017 werd georganiseerd naar aanleiding van de conferentie over de bijgewerkte versie van de toelichting bij het Eerste Verdrag van Genève, besliste de ICHR om opnieuw een samenwerking aan te gaan met het Internationaal Comité van het Rode Kruis (ICRK), het Belgische Rode Kruis en het Belgisch Genootschap voor Internationaal Recht (BGIR) om op 25 april 2019 een conferentie te organiseren met als titel **'Oorlog in steden: op zoek naar concrete oplossingen voor de hedendaagse uitdagingen'**.

Het thema van dit jaar werd gekozen door de omvang en de frequentie van de oorlogen in steden vandaag. Terwijl de gewapende conflicten eeuwenlang voornamelijk op grote slagvelden werden uitgevochten, vinden bijna alle hedendaagse gewapende conflicten plaats in het hart van de steden. Hierdoor zijn onze stadscentra en woonwijken uitgegroeid tot de slagvelden en frontlinies van onze eeuw.

Oorlogvoering in stedelijke gebieden is per definitie complex en gaat gepaard met grote uitdagingen met betrekking tot de uitvoering van de regels en beginselen van het internationaal humanitair recht. Ook de burgerbevolking krijgt het hard te verduren. De onophoudelijke gevechten leiden tot een groot aantal doden en gewonden onder de burgerbevolking en tot traumatische stress. Mensen worden gedwongen om hun huizen te verlaten, de vitale infrastructuur die het functioneren van gemeenschappen in stand houdt wordt beschadigd of vernield en humanitaire hulp wordt vaak belemmerd of zelfs geweigerd, waardoor mensen geen toegang hebben tot de meest essentiële goederen en diensten.

In een poging om praktische oplossingen te vinden voor de uitdagingen die deze conflicten met zich meebrengen, worden de debatten van de conferentie rond vier thema's opgebouwd:

- 1) Oorlog in het hart van de steden;
- 2) De concrete toepassing van het principe van voorzorg in stedelijke conflicten;
- 3) De juridische en operationele uitdagingen met betrekking tot methoden en middelen van oorlogsvoering in stedelijke conflicten;
- 4) De uitdagingen die hedendaagse stedelijke conflicten met zich meebrengen op het gebied van humanitaire actie.

Deze conferentie, die in het congrescentrum 'Residence Palace' plaatsvond en werd opgeluisterd door de aanwezigheid van de minister van Buitenlandse Zaken en Defensie,

bracht meer dan 120 deelnemers van 32 verschillende nationaliteiten samen, waaronder nationale deskundigen, vertegenwoordigers van Europese en internationale organisaties, deskundigen uit de academische wereld en leden van niet-gouvernementele organisaties. De werkzaamheden van deze dag zullen in 2020 worden gepubliceerd in het 'Tijdschrift voor Militair Recht en Oorlogsrecht'.

2.2.2. Zichtbaarheid van de ICHR

De website werd verder bijgewerkt, zowel inhoudelijk als grafisch.

2.3. Werkgroep 'Internationale Conferenties'

In 2019 heeft de Werkgroep het eindrapport van België over de opvolging van de beslissingen van de XXXIIe Internationale Conferentie van het Rode Kruis en de Rode Halve Maan van 2015 opgesteld.

Daarnaast vormde de voorbereiding van de XXXIIIe Internationale Conferentie, die in december 2019 in Genève werd gehouden, het belangrijkste onderdeel van de agenda.

2.3.1. Follow-up van de besluiten van de 32e Internationale Conferentie van het Rode Kruis en de Rode Halve Maan (8-10 december 2015)

Een lijst met verbintenissen die een bijzondere opvolging vereisen en waarvoor vóór het einde van het jaar nog concrete acties mogelijk zouden zijn, werd afgerond en op 26 maart 2019 aan de departementen overgemaakt. Voor elke verbintenis werd een follow-upactie en een pilootdepartement gekozen.

Er werd specifieke aandacht besteed aan de opvolging tegen eind 2019 van de aangegane verbintenissen van België betreffende het versterken van de toepasselijke wettelijke kaders voor interventies na rampen; de beperking van de risico's; eerste hulp; en de opleiding van de magistraten over internationaal humanitair recht.

Bovendien, overeenkomstig resolutie 10 van de 32e Internationale conferentie (§2) werden de staten en de componenten van de Beweging op 3 juli verzocht om een verslag over de tenuitvoerlegging van de resoluties en van hun verbintenissen in te dienen.

Het verslag van België werd binnen de Werkgroep voorbereid van 10 tot 22 juli en via mail aan een Coormulti voorgelegd ter goedkeuring tussen 30 juli en 5 augustus. Het voorzitterschap van de Werkgroep en het secretariaat van de Commissie zorgden voor de registratie van het verslag in de database van de Conferentie. Het Belgische Rode Kruis diende zijn eigen verslag over de tenuitvoerlegging van de verbintenissen en resoluties in op 7 augustus 2019.

Met beide documenten kon rekening worden gehouden bij de opstelling van het algemeen rapport, dat tijdens de XXXIIIe Internationale Conferentie van 2019⁶ werd voorgesteld.

Over het algemeen werden de verbintenissen en de resoluties door België op zeer bevredigende wijze uitgevoerd. De uitvoering van sommige beslissingen werd soms echter bemoeilijkt door de bijzonder drukke agenda en de beperkte middelen van een aantal departementen. Bovendien is het belangrijk om erop te wijzen dat België in 2015 een aanzienlijk aantal verbintenissen (27) is aangegaan, waardoor de departementen de afgelopen vier jaar sterker betrokken zijn geweest bij de opvolging.

2.3.2. Voorbereiding van de 33e Internationale Conferentie van het Rode Kruis en de Rode Halve Maan (9-12 december 2019) – “Act Today, Shape Tomorrow”

De XXXIIIe Internationale Conferentie vond plaats van 9 tot 12 december en bracht 2.393 deelnemers van 170 regeringsdelegaties, 187 nationale verenigingen van het Rode Kruis en de Rode Halve Maan, de Internationale Federatie van Rode Kruis- en Rode Halve Maan-verenigingen (IFRK) en het Internationaal Comité van het Rode Kruis (ICRK) bijeen. Er waren ook vertegenwoordigers van 77 organisaties met een waarnemersstatuut aanwezig.

De agenda van de Internationale Conferentie stond in het teken van de volgende thema's:

- Het IHR als instrument voor de bescherming van personen in gewapende conflicten : gedragsbeïnvloeding voor een betere naleving van het IHR; de gevolgen van oorlog in een stedelijke omgeving voorkomen en verzachten; IHR: verschillende personen, verschillende implicaties; het IHR en de nieuwe technologieën ; vrijwillige rapporten en het delen van goede praktijken;
- Veranderende kwetsbare situaties: het aandeel van vrijwilligers in de gezondheid van een gemeenschap; de humanitaire gevolgen van klimaatverandering; het vormen van veilige en inclusieve stedelijke gemeenschappen; mentale gezondheid en psychosociale ondersteuning; migratie en ontheemding en digitale transformatie;
- Het vertrouwen in het humanitaire werk: samenwerking met de gemeenschap en verantwoordingsplicht; integriteit, naleving en risicobeheer en gunstige randvoorwaarden scheppen voor doeltreffende humanitaire actie.

Vanaf februari 2019 werd de werkgroep betrokken bij de analyse van de werkdocumenten van de XXXIIIe Internationale Conferentie om de Belgische regeringsdelegatie zo goed

---

⁶ https://rcrcconference.org/app/uploads/2019/12/4_overview-report_FRENCH_FINAL.pdf

mogelijk voor te bereiden: de voorlopige agenda, de structuur en de voorontwerpen, en vervolgens de ontwerpresoluties.

De voorontwerpen van de resoluties werden besproken tijdens een voorbereidende vergadering in Genève op 27-28 juni 2019, waaraan 74 regeringsdelegaties (waaronder België) en 90 nationale verenigingen (waaronder het Belgische Rode Kruis) deelnamen, onder het medevoorzitterschap van het ICRK en de IFRK. Het doel was om een informeel raadplegingsproces over de voorontwerpen van thematische resoluties op gang te brengen, om te bepalen over welke onderwerpen er overeenstemming bestaat en over welke de meningen verschillen. De uitgewisselde opmerkingen hebben het mogelijk gemaakt om de ontwerpresoluties voor te bereiden en de werkzaamheden van het redactiecomité tijdens de Internationale Conferentie te vergemakkelijken.

De ontwerpresoluties, waarin de opmerkingen van de voorbereidende vergadering van juni grotendeels zijn opgenomen, werden vervolgens vanaf eind oktober verspreid binnen de werkgroep om te worden becommentarieerd en het standpunt van België in het kader van de onderhandelingen te bepalen.

Tegelijk werden vanaf juni 2019, zowel op het niveau van de Europese Unie als op nationaal niveau, gesprekken over de ontwerpverbintenissen aangevat.

Binnen de werkgroep 'Internationaal publiekrecht' van de Raad van de Europese Unie (hierna 'COJUR' genoemd) werden de ontwerpverbintenissen besproken die door de EU en haar lidstaten moeten worden aangegaan en die voornamelijk betrekking hebben op het internationaal humanitair recht. Ze werden voorbereid door het EU-voorzitterschap in overleg met de lidstaten en de Europese Dienst voor extern optreden. Op voorstel van enkele leden van de ICHR stelde België een openlijke verbintenis voor inzake de vrijwaring en de bescherming van culturele goederen in geval van een gewapend conflict. Bovendien heeft het Europese netwerk van juridische adviseurs van de nationale verenigingen van het Rode Kruis (European Legal Support Group/ELSG) voorgesteld dat de lidstaten en de nationale verenigingen zich er gezamenlijk toe verbinden om de naleving van het internationaal humanitaire recht te versterken.

Op nationaal niveau heeft het voorzitterschap, met de steun van bepaalde departementen, verbintenissen voorgesteld die België samen met het Belgische Rode Kruis zou kunnen aangaan. Daarnaast hebben verschillende departementen individuele verbintenissen voor België voorgelegd.

Op de CoorMulti-vergadering van 19 november 2019 zijn ontwerpresoluties en ontwerpverbintenissen overgemaakt voor commentaar respectievelijk goedkeuring door alle

departementen. Deze vergadering vormde ook de gelegenheid om de instructies aan de Belgische regeringsdelegatie in het kader van de onderhandelingen in het redactiecomité te bekrachtigen.

Aan de vooravond van de Internationale Conferentie werden 8 verbintenissen op EU-niveau afgerond en werden 8 verbintenissen op nationaal niveau door de werkgroep goedgekeurd, waaronder 5 gezamenlijke verbintenissen met de Nationale vereniging. Aangezien het niet mogelijk was om deze tijdens de bovengenoemde CoorMulti-vergadering tijdig af te ronden, moeten bepaalde verbintenissen die op Belgisch niveau zijn aangegaan, nog steeds officieel door de autoriteiten worden goedgekeurd in het kader van een andere CoorMulti-vergadering, vóór 31 maart 2020, de uiterste datum voor de registratie van de specifieke verbintenissen.⁷ België heeft nog steeds de mogelijkheid om verbintenissen te ondertekenen die openstaan tot 31 december 2020. Alle goedgekeurde verbintenissen kunnen worden geraadpleegd in de [databank van de Internationale Conferentie](#)⁸.

Aan het einde van de Internationale Conferentie werden 8 resoluties bij consensus aangenomen. Ze hebben vooral betrekking op de volgende thema's:

- de nationale tenuitvoerlegging van het internationaal humanitair recht;
- de tegemoetkoming aan de behoeften op het gebied van geestelijke gezondheid en psychosociale ondersteuning van mensen die door gewapende conflicten, natuurrampen en andere noodsituaties worden getroffen;
- de reactie op epidemieën en pandemieën;
- het herstellen van de familiebanden met respect voor de privacy;
- het vrouwelijke leiderschap in het humanitaire werk van de Internationale Rode Kruis- en Rode Halve Maanbeweging;
- de wetten en het beleid met betrekking tot rampen.

Deze resoluties kunnen worden geraadpleegd op de [website van de Internationale Conferentie](#)⁹.

Het voorzitterschap van de werkgroep heeft ook de FOD Buitenlandse Zaken ondersteund bij de organisatie van een nevenevenement rond het thema 'Commissies voor internationaal humanitair recht: een succes'. Dit evenement werd gelanceerd door België met de steun van het Belgische Rode Kruis, het ICRK, het Ecuadoraanse Rode Kruis en Indonesië. Het was bedoeld om de effectieve rol van de nationale commissies voor het internationaal humanitair

---

⁷ De resterende verbintenissen werden uiteindelijk door de autoriteiten goedgekeurd na een elektronische CoorMulti-vergadering op 20 maart 2020.

⁸ <https://rcrcconference.org/about/pledges/search/>

⁹ <https://rcrcconference.org/about/33rd-international-conference/documents/>

recht in het kader van de verspreiding en de tenuitvoerlegging van het IHR opnieuw te bevestigen en een gedachtewisseling op gang te brengen over de ondersteuning van de oprichting van andere commissies en de versterking van hun samenwerking.

Overeenkomstig resolutie 6 "Act Today, Shape Tomorrow" moeten de leden van de Internationale Conferentie de resoluties en verbintenissen die ze zijn aangegaan, tegen de 34e Internationale Conferentie in 2023 uitvoeren.

Op Belgisch niveau zal de werkgroep 'Internationale conferenties' van de ICHR instaan voor die opvolging. Er zal een lijst van documenten worden opgesteld om de essentiële informatie van de Conferentie te verzamelen, waaronder het syntheseverslag over de belangrijkste resultaten en de resoluties en de aangegane verbintenissen van België. Het zal aan de in de Commissie vertegenwoordigde ministers worden toegestuurd met het oog op de opvolging.

2.4. Werkgroep 'Culturele goederen'

Op 13 januari 2011 werd België partij bij het Tweede Protocol van 1999 bij het Verdrag van 's-Gravenhage van 1954 inzake de bescherming van culturele goederen in geval van een gewapend conflict. Ter herinnering: naar aanleiding van deze belangrijke stap en teneinde de coördinatie van een Belgisch standpunt te verbeteren, met name in internationale vergaderingen over dit thema bij de UNESCO, wijzigde de Voorzitter van de Werkgroep Culturele Goederen met de goedkeuring van de ICHR de samenstelling van de werkgroep om alle bevoegde overheden een passend mandaat en een passende vertegenwoordiging te geven. Er werd hierover een officiële brief naar de 17 bevoegde ministers gestuurd. De nieuw samengestelde werkgroep kwam een eerste keer bijeen op 6 december 2011.

Het doel van de werkgroep is tweeledig:

- Op het Belgische niveau uitvoering geven aan het Verdrag van 1954 en de bijbehorende Protocollen, met bijzondere aandacht voor het opmaken van de inventaris van culturele goederen zoals vereist in het Verdrag.
- De coördinatie waarnemen van het Belgische standpunt (federaal/Gewesten/Gemeenschappen) op de vergaderingen van de Hoge Verdragsluitende Partijen bij het Verdrag van 's-Gravenhage van 1954, de Partijen bij het Tweede Protocol van 1999 en van het Intergouvernementeel Comité dat bij het Tweede Protocol werd ingesteld.

In 2019 is de werkgroep drie keer bijeengekomen om de volgende onderwerpen te bespreken:

2.4.1. Statutaire Vergaderingen in het kader van het Verdrag van 's-Gravenhage van 1954 en de bijbehorende Protocollen

Tijdens de verslagperiode heeft de werkgroep:

- de vergadering van het Comité voor de bescherming van culturele goederen in geval van een gewapend conflict (6 en 7 december 2018) opgevolgd die bij de UNESCO in Parijs plaatsvond;
- de opvolging van de vergaderingen van het Bureau van het Comité voor de bescherming van culturele goederen in geval van een gewapend conflict (28 juni en 30 september 2019 - UNESCO) voorbereid en verzekerd;
- en tot slot de week van statutaire vergaderingen in het kader van het Verdrag van 's-Gravenhage van 1954 en de bijbehorende Protocollen (2 tot en met 6 december 2019 - UNESCO) voorbereid:
  - o 13e vergadering van de Hoge Verdragsluitende Partijen bij het Verdrag van 1954 (2 december 2019);
  - o 8e vergadering van de Partijen bij het Protocol van 1999 (3-4 december 2019);
  - o 14e vergadering van het Comité voor de bescherming van culturele goederen in geval van een gewapend conflict, opgericht bij het tweede protocol van 1999 (5-6 december 2019).

België was op elk van deze vergaderingen vertegenwoordigd en speelde dankzij het voorbereidende werk van de werkgroep een zeer actieve rol.

Het is belangrijk om er op te wijzen dat er in 2019 na acht jaar een einde kwam aan het Belgische mandaat binnen het Comité voor de bescherming van culturele goederen in geval van een gewapend conflict (2011-2019), met een bijzonder grote betrokkenheid in 2011 (vicevoorzitterschap) en de twee daaropvolgende jaren (voorzitterschap). Na twee mandaten van vier jaar kwam België niet meer in aanmerking voor een herverkiezing. Ze heeft daarom als waarnemer deelgenomen aan de vergadering van het Comité in december 2019, na de verkiezingen die twee dagen voor de vergadering van de Verdragsluitende Partijen bij het Tweede Protocol van 1999 plaatsvonden.

2.4.2. Ontwerpantwoord op diverse verzoeken van de UNESCO

De werkgroep heeft een ontwerpstandpunt voor België opgesteld, dat via de permanente delegatie bij Unesco tijdig werd doorgestuurd, voor de volgende verzoeken:

- wijziging van het intern reglement van de vergadering van de Hoge Verdragsluitende Partijen bij het Verdrag van 's Gravenhage van 1954 voor de bescherming van culturele goederen in geval van een gewapend conflict;
- wijziging van het intern reglement van de vergadering van de Verdragsluitende Partijen bij het Tweede Protocol van 1999 bij het Verdrag van 's-Gravenhage van 1954 voor de bescherming van culturele goederen in geval van een gewapend conflict;
- ontwerp van amendementen betreffende de richtprincipes voor de toepassing van het Tweede Protocol van 1999 bij het Verdrag van 's-Gravenhage van 1954 voor de bescherming van culturele goederen in geval van een gewapend conflict;
- ontwerp tot herziening van het aanvraagformulier voor verhoogde bescherming.

België mag zichzelf als een zeer reactieve en dynamische staat beschouwen omdat, dankzij het overleg binnen de werkgroep, elk van de verzoeken van de UNESCO tijdig wordt beantwoord.

2.4.3. Inventaris van culturele goederen die onder algemene bescherming moeten worden geplaatst

Gezien de vooruitgang die in 2016 werd geboekt op het gebied van algemene bescherming van onroerende goederen en in afwachting van de selectie door het Vlaamse Gewest van zijn beschermde onroerende culturele goederen, besliste de werkgroep om verder te gaan en een inventaris op te stellen die alle soorten culturele goederen omvat die onder het Verdrag van 1954 vallen, met het oog op de integratie van:

- Bibliotheken
- Musea
- Documentatiecentra
- Archieven.

De Voorzitster van de ICHR heeft de bevoegde ministers een brief gestuurd om het mandaat te krijgen om in deze richting verder te gaan en eventueel nog een stap verder te gaan en om een betere bescherming te vragen van een van de bovengenoemde soorten cultuurgooden of een roerend cultuurgood. In 2017 en 2018 kreeg het een positieve reactie van de

Koninklijke Schenking, de Duitstalige Gemeenschap en de staatssecretaris voor Wetenschapsbeleid.

In 2019 heeft de werkgroep ter attentie van de ICHR herinneringsbrieven opgesteld voor de Regie der Gebouwen van de Franse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschap¹⁰.

2.4.4. Heruitgave van de brochure over de bescherming van culturele goederen in België

De werkgroep heeft de informatiebrochure verder bijgewerkt.

2.4.5. Project militaire opleiding voor deskundigen op het gebied van culturele goederen teneinde hen in het buitenland in te zetten

De werkgroep kwam in 2016 met het idee om een militaire opleiding te organiseren voor deskundigen op het gebied van culturele goederen zodat deze in het buitenland kunnen worden ingezet. Met het oog hierop vonden vergaderingen plaats met het ministerie van Defensie, het Belgische Rode Kruis en de vertegenwoordigers van de eerste minister bij ICHR.

Het project dat uit deze denkoefening voortkwam, resulteerde in 2017 in een opleiding "Hostile Environment Awareness Training (HEAT)", op maat van deskundigen op het gebied van culturele goederen. De opleiding vond plaats van 29 mei tot 2 juni 2017 in de Koninklijke Militaire School (Brussel) en was vooral bedoeld om de deelnemers te laten kennismaken met de basisbegrippen van het internationaal humanitair recht en de specifieke regels voor de bescherming van culturele goederen in geval van een gewapend conflict. Daarnaast waren er enkele modules over veiligheid en omgaan met stress in crisissituaties. Er werd gebruikgemaakt van een participatieve methodologie die theorie en praktijk combineert door middel van oefeningen en simulaties. De modules werden gegeven door deskundigen van het ministerie van Defensie en de Koninklijke Militaire School, een specialist op het gebied van het Verdrag van 's-Gravenhage van 1954, een vertegenwoordiger van de FOD Justitie en vertegenwoordigers van het Belgische Rode Kruis.

Deze kosteloze opleiding is het resultaat van een partnerschap tussen het Belgische Rode Kruis en het ministerie van Defensie. Het Belgische Blauwe Schildcomité hielp met het selecteren van de kandidaten voor deze opleiding. Het aantal deelnemers was immers beperkt tot 15. Ze hadden zeer uiteenlopende profielen: conservators-restaurateurs van kunstwerken, een jurist gespecialiseerd in het Verdrag van 's-Gravenhage van 1954, een politiemedewerker gespecialiseerd in kunstwerken, architecten gespecialiseerd in de instandhouding van het culturele erfgoed, doctors in de archeologie gespecialiseerd in het

---

¹⁰ Deze brieven werden op 30 januari 2020 door de Voorzitter van de ICHR verstuurd, na goedkeuring van deze commissie.

Midden-Oosten, een doctor in de kunstgeschiedenis gespecialiseerd in het Midden-Oosten en een geoloog gespecialiseerd in steenrestauratie.

Unesco werd op de hoogte gebracht van dit prachtige initiatief¹¹, evenals het Internationaal Comité van het Rode Kruis¹² en het Internationaal Blauwe Schildcomité¹³. De opleiding wordt gezien als een "Goede Praktijk".

Op voorstel van de Werkgroep heeft de Voorzitster van de ICHR in mei 2018 een brief gestuurd naar de minister van Defensie om deze opleiding op te nemen in de opleidingscatalogus van Defensie en deze vanaf 2019 om de twee jaar te organiseren. De minister van Defensie antwoordde in juli 2018 bevestigend en gaf zijn administratie opdracht tot opvolging.

In 2019 vonden verschillende vergaderingen plaats tussen de betrokken partners (Defensie, Belgisch Rode Kruis, Blauwe Schild en ICHR) om in 2020 een nieuwe opleidings sessie tot stand te brengen. Deze sessie zal plaatsvinden van 15 tot 19 juni 2020 in de militaire basis van Leopoldsburg. Op basis van de evaluatie van de editie van 2017 zal het programma worden herwerkt om het gebruik van e-learninginstrumenten voor het theoretische gedeelte te bevorderen en om meer aandacht te besteden aan praktijkoefeningen voor het 'residentiële' gedeelte.

Er wordt momenteel nagedacht over de organisatie van bijscholingen, zodat de kennis van de opgeleide personen regelmatig kan worden opgefrist en bijgewerkt en zij op de lijst van deskundigen kunnen blijven staan die klaar zijn om op missie te kunnen vertrekken.

2.4.6. Andere door de werkgroep aangekaarte punten

Daarnaast heeft de werkgroep een aantal punten behandeld, waaronder bijvoorbeeld:

- de Internationale Conferentie van Genève ter gelegenheid van de 20e verjaardag van het Tweede Protocol van 1999 bij het Verdrag van 's-Gravenhage van 1954 (Genève, 25-26 april 2019), waar de voorzitter van de werkgroep heeft deelgenomen aan het panel bestaande uit de huidige en voormalige voorzitter(s) van het Intergouvernementeel Comité voor de bescherming van cultuuroederen in geval van een gewapend conflict;
- de XXXIIIe Internationale Conferentie van het Rode Kruis en de Rode Halve Maan (Genève, 9-12 december 2019), in het bijzonder: het voorstel van België, binnen de

---

¹¹ Op 21 november 2017

¹² Op 28 mei 2018

¹³ Op 3 januari 2018

COJUR, van een open verbintenis voor alle staten inzake de vrijwaring en de bescherming van culturele goederen, en de verlenging van een verbintenis namens België inzake de uitvoering van het Verdrag van 's-Gravenhage van 1954 voor de bescherming van culturele goederen in geval van een gewapend conflict en de Protocollen ervan;

- het voorstel tot wijziging van het Strafwetboek om iedere vorm van aanval, diefstal, plundering, ontvreemding van culturele goederen of vandalisme, zoals bepaald in artikel 15, § 1, d) en e) van het Tweede Protocol van 1999 bij het Verdrag van 's-Gravenhage, tot oorlogsmisdaad te verheffen (initiatief van de FOD Justitie);
- de andere activiteiten en initiatieven van zijn leden op het gebied van de bescherming van culturele goederen, waaronder het Blauwe Schild en het Belgische Rode Kruis.

2.5. Werkgroep 'Verspreiding'

De werkgroep verspreiding kwam op 29 mei bijeen. De leden van de werkgroep bespraken de brochure voor beleidsmakers die ontwikkeld wordt door het Belgische Rode Kruis. Deze brochure heeft al doel de rol van beleidsmakers ten aanzien van het internationaal humanitair recht en de ondersteuning die het Belgische Rode Kruis kan bieden, in de kijker te zetten.

Het voorzitterschap van werkgroep informeerde de leden ook over een communicatiecampagne inzake nucleaire wapens en de plannen om een bevraging uit te voeren bij de Belg over de regels van het internationaal humanitair recht.

De resultaten van deze bevraging "Belgen over oorlog" werden gepubliceerd naar aanleiding van de 70ste verjaardag van de Verdragen van Genève, op 12 augustus 2019:

- Rode Kruis-Vlaanderen: <https://www.rodekruis.be/nieuws-kalender/nieuws/verdragen-van-geneve-bestaan-70-jaar/>
- Rode Kruis België - Franse Gemeenschap:
<https://spark.adobe.com/page/rYy5NvEGhphFW/>

De werkgroep besprak ook een eerste keer de mogelijkheden met betrekking tot de samenwerking tussen de Commissie en universiteiten. De discussie over de mogelijkheden tot versterking van deze samenwerking tussen de Commissie en de universiteiten zal worden verder gezet in 2020.

2.6. Werkgroep 'Nationaal Inlichtingenbureau'

De werkgroep 'Nationaal Inlichtingenbureau' is in 2019 niet bijeengekomen.

2.7. Ad-hocwerkgroep "nationaal normatief kader voor de organisatie en bescherming van medische zorgen in noodsituaties"

In maart 2018 werd een *ad-hoc*werkgroep opgericht die zich specifiek bezighoudt met de analyse van het Belgische nationale normatieve kader voor de organisatie van de gezondheidszorg en de bescherming van het medische personeel, de vervoersmiddelen en infrastructuur in noodsituaties, waaronder gewapende conflicten. Het doel van dit initiatief is uitvoering te geven aan de verbintenis "*Gezondheidszorg in gevaar - Versterking van het nationaal normatief kader*" (SP320116), zoals gezamenlijk aangenomen door België en het Belgische Rode Kruis op de 32ste Internationale Conferentie van het Rode Kruis en de Rode Halve Maan in 2015.

Deze werkgroep heeft als belangrijkste taken het analyseren van het bestaande nationale normatieve kader voor de bescherming van zorgverstrekking en het vaststellen van mogelijke wet- en regelgeving die moet worden versterkt of aangenomen in het licht van de conclusies en aanbevelingen van de internationale workshop die op 29-31 januari 2014 in Brussel is gehouden over "*Domestic Normative Frameworks for the Protection of the Provision of Health Care*". Ter herinnering: deze workshop werd georganiseerd door het ICHR, het ICRC en het Belgische Rode Kruis in het kader van het ICRC-initiatief "Health Care at Risk".

Er werden verschillende thema's voor analyse geïdentificeerd:

- de organisatie van dringende medische maatregelen en de toegang tot gezondheidszorg;
- de bescherming van gewonden en zieken;
- de identificatie en de bescherming van militair en civiel gezondheidspersoneel;
- de identificatie, de plaatsbepaling en de bescherming van de militaire en civiele gezondheidsinfrastructuur;
- de identificatie en de bescherming van militaire en civiele medische voertuigen;
- het gebruik en de bescherming van emblemen;
- de ethiek van de gezondheidszorg en het medisch beroepsgeheim, alsmede strafrechtelijke, disciplinaire en administratieve sancties.

Voor elk thema zullen opmerkingen en eventuele aanbevelingen over het bestaande nationale rechtskader worden geformuleerd.

In de loop van 2019 heeft de werkgroep zich meer bepaald beziggehouden met het verzamelen van nationale wet- en regelgevende bronnen die van toepassing zijn op de identificatie en bescherming van gezondheidspersoneel. Er is momenteel een vergelijkende

analyse van deze elementen in het licht van de bepalingen van het internationaal recht inzake de rechten van de mens en het internationaal humanitair recht aan de gang.

Daarnaast heeft de FOD Binnenlandse Zaken zijn deelname aan de werkzaamheden van de werkgroep bevestigd, gezien zijn rol in het kader van de coördinatie van grootschalige noodacties op nationaal niveau. Het sluit zich dus aan bij de andere departementen die in de werkgroep zijn vertegenwoordigd: het Belgische Rode Kruis, de FOD Volksgezondheid, het ministerie van Defensie en de FOD Justitie.

3. Bijwerken van de werkdocumenten

Van 1987 tot 1997 heeft de Commissie belangrijk werk verricht door voor de betrokken ministers een inventaris op te stellen van de 47 nationale uitvoeringsmaatregelen die essentieel zijn voor een doeltreffende uitvoering van de vier Verdragen van Genève van 12 augustus 1949 en de twee Aanvullende Protocollen van 8 juni 1977.

Deze werkdocumenten, die betrekking hebben op de nationale maatregelen ter uitvoering van het internationaal humanitair recht, zijn samengebracht in een compendium dat in 1997 naar aanleiding van het tienjarige bestaan van de Commissie werd gepubliceerd.

Sindsdien worden deze documenten voortdurend herzien met, sinds 2015, als doel om vijf documenten per plenaire vergadering bij te werken.

Deze doelstelling blijkt echter moeilijk om te verwezenlijken en de Commissie heeft de wens geuit om dit proces te herzien en nieuw leven in te blazen.

Eerst werd beslist om de werkdocumenten per werkgroep van de Commissie op te splitsen, zodat de last van het bijwerken ervan niet langer alleen bij het pilootdepartement zou liggen.

Vervolgens werd aan de voorzitter van de WG Communicatie gevraagd om een overzichtstabel op te stellen van de werkdocumenten van de ICHR, ter voorbereiding van de opstelling van een actieplan. Voor elk document werd nagegaan of de aanbevelingen met betrekking tot de verplichtingen inzake internationaal humanitair recht werden toegepast en afgerond, of ze werden toegepast maar er nog steeds verplichtingen waren, of dat ze niet werden opgevolgd.

Dit voorbereidende werk heeft enerzijds een overzicht opgeleverd van de tekortkomingen die bij de uitvoering van de bovengenoemde verplichtingen werden vastgesteld. Anderzijds is gebleken dat er prioriteiten moeten worden gesteld - met name per thema - en dat deze documenten moeten worden beschouwd als een werkinstrument dat gericht is op de verwezenlijking van de doelstellingen en dat door andere staten kan worden gebruikt. De hoofdlijnen van de werkdocumenten zullen daarom in 2020 in dat verband worden herzien.

4. Andere activiteiten van de Commissie of haar leden buiten de werkgroepen

Buiten de werkgroepen voert de Commissie of een aantal van haar leden bepaalde activiteiten uit of ondersteunt zij bepaalde activiteiten:

- Deelname van de leden van de ICHR aan het Wetenschappelijk Comité van het Studiecentrum voor Militair Recht en Oorlogsrecht om thema's voor te stellen en steun te verlenen voor bepaalde studiedagen.
- Regelmatige briefings aan de Commissie door haar leden die deelnemen aan het intergouvernementele proces ter versterking van de eerbiediging van het internationaal humanitair recht, dat door Zwitserland en het ICRK wordt vergemakkelijkt (dit informatiepunt maakt integrerend deel uit van de agenda van de plenaire vergaderingen van de Commissie).
- Opleiding internationaal humanitair recht voor stagiairs van de buitencarrière van de FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking.
- Deelname van leden van de Commissie aan de jury van de interuniversitaire wedstrijd over internationaal humanitair recht, die wordt georganiseerd door het Belgische Rode Kruis - Franse gemeenschap, en de Frits Kalshoven Competition over internationaal humanitair recht, die mede door Rode Kruis-Vlaanderen wordt georganiseerd.

II. PERSPECTIEVEN

De Commissie zet de activiteiten in de permanente werkgroepen voort en blijft de driemaandelijke plenaire vergaderingen organiseren. Daarnaast voorziet ze ook in de organisatie of voorbereiding van verschillende evenementen voor 2020:

- De follow-up van de resoluties en van de verbintenissen die België op de 33ste Internationale Conferentie van het Rode Kruis en de Rode Halve Maan (2019) is aangegaan.
- De deelname aan de Europese regionale conferentie van de nationale commissies voor IHR, die op 12 en 13 oktober 2020 in Wenen zou moeten plaatsvinden.
- De deelname van België aan de 15e vergadering van het Comité voor de bescherming van culturele goederen in geval van een gewapend conflict en de vergaderingen van zijn Bureau (met het statuut van waarnemer).
- Publicatie van de informatieve brochure over de bescherming van culturele goederen in België.
- De opstelling van een vierjarig actieplan voor de Commissie, dat is afgestemd op, maar niet is beperkt tot de opvolging van de resoluties en de verbintenissen die tijdens de XXXIIIe Internationale Conferentie van het Rode Kruis en de Rode Halve Maan (Genève, december 2019) zijn aangegaan.
- De verdere bijwerking van de werkdOCUMENTEN betreffende de nationale uitvoeringsmaatregelen van het internationaal humanitair recht en de opvolging ervan, in functie van de prioriteiten die in het vierjarig actieplan zullen worden vastgelegd.
- De verdere bijwerking van de website van de Commissie.